

Posudek na bakalářskou práci

Autorka práce: Eva Kovandová

Vedoucí práce: PhDr. Tereza Soukupová, Ph.D.

Práce má velmi zajímavé téma – zaměřuje se prožívání profesních začátků psychologů ve školství. Touto etapou si prochází každý z odborníků pomáhajících profesí a nejenom ve školství. Je zajímavé, jak poukazuje autorka bakalářské práce, že se tomuto aspektu výzkum příliš nevěnoval, zatímco k jiným profesím či sub-profesím, byly otázky průběhu počáteční kariéry sledovány (např. učitelství).

Z práce je zřejmé zaujetí autorky, zpracovala téma velmi podrobně a komplexně, a to jak na poli teoretickém, tak empirickém.

Teoretická část předkládá téma z pohledu životních etap, ve shodě s Eriksonem hledá autorka vývojové úkoly, krize i perspektivy překonání krizí daného životního období. Za důležitá témata považují adaptaci a profesní adaptaci, coping a copingové strategie, které napomáhají vyrovnávat se s obtížemi v nové životní etapě – není to jen „práce pro práci“, autorka se snaží promítnout je i do nálezů v praktické části. Autorka také zmapovala možnosti odborné podpory, supervize, intervize, mentoringu a v závěru práce alespoň rámcově předkládá základní krátké profily daných pracovišť ve školství, kde psychologové nacházejí pracovní uplatnění a ze kterých také byli rekrutováni respondenti pro výzkum.

Autorka vykonala mnoho činností, které lze ocenit, snaží se jít jak do šířky, tak do hloubky. Pro svou práci systematicky oslovovala respondenty a reflektuje metodologickou podstatu výběru daného vzorku. Hledala respondenty různými způsoby, a to jak na úrovni školních poradenských pracovišť (respondenty se stali školní psychologové), tak na úrovni školských poradenských zařízení (pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum). Výsledný vzorek je až nad rámec možností kvalitativní metodologie v bakalářské práci – při třech srovnávacích skupinách, s třemi respondenty a dvěma muži jako „bonus“ (pro možnost odlišení genderových charakteristik) předkládá velké množství dat. Přestože si toho velmi cením, co vše zvládla a také nasazení, s jakým vykonala všechny etapy výzkumu, zvažuji, zda by nebylo vhodnější, kdyby se zaměřila na jednu cílovou skupinu a kladla si otázky právě k ní, důvody ještě dále uvedu.

Všechny etapy výzkumu jsou provedeny velmi důkladně a autorka prokazuje, že obstála v nárocích na budoucího bakaláře – tj. provedla vhodně výběr vzorku, realizovala a zpracovala rozhovory, provedla jejich analýzu, zpracovala výsledky. A dále také vhodné stanovení si výzkumných otázek, analýza dat vzhledem k nim, diskuse, závěr. Přesto však pocítuji drobný nesoulad mezi námahou a výsledkem. Lituji, že díky příliš velkému záběru nemohla postupovat tak, jak se běžně v podobné práci postupuje. Narážím na to, že po metodologické charakteristice výzkumu je uvedena na ukázkou analýza jedné oblasti strukturovaného rozhovoru (č. 9, Potřeby) - zde čtenář seznamuje s tím, jak pracovala - ale ostatní provedené analýzy zde uvedeny nejsou. Ihned následuje kapitola, kde již výsledky ve vztahu k výzkumným otázkám shrnuje. Čtenář tak musí přejít do příloh, kde má tímto způsobem prezentovány dosažené výsledky, což není úplně obvyklé, aby se pak opět vrátil ke zhodnocení výzkumných otázek. Příloha má dávat příklady postupů, nikoli však prezentovat hlavní úroveň zpracovaných dat a proces kategorizace. Prospělo by také, kdyby více osvětlila, proč takto postupuje, na s. 35 najdeme kusou informaci, že další kategorie jsou součástí přílohy, čtenář by nebyl zmaten, kdyby se dozvěděl podstatu tohoto kroku.

Samozřejmě tomu rozumím, proč se tak stalo – 11 obsáhlých rozhovorů, desítky stran analýz se nemohou vejít do rozsahu bakalářské práce. Zahrnout všechna možná angažmá psychologů ve školství se mi proto jeví jako zbytečně rozsáhlý úkol, pokud by si zvolila jedno pracoviště, mohla být možnost dát celou práci do jednoho celku, takto se trochu rozpadá.

Další okolností, která trochu komplikuje čtení, je příliš velký rozsah popisovaných kvalitativních ukazatelů. Práce je sice strukturována, ale mohla být provedena ještě větší podstrukturace (v kapitole odpovědí na stanovené otázky a v diskusi). I když se v nich objevují rozdíly mezi třemi typy pracovišť, respektive reflexe nalezených odlišností mezi psychology začínajícími v tom kterém typu pracoviště, považovala bych za velmi zajímavé, kdyby zvládla tyto odlišnosti dotáhnout do jakéhosi profilu začínajícího v tom kterém pracovišti, s pozitivními i kritickými aspekty. Tento návrh je dáván i s ohledem na velký rozsah textu. Mohla totiž části, kterým se věnovala v diskusi a které reflektují právě odlišnosti mezi pracovišti, „vytáhnout“ do jedné podkapitoly – zejména se týká okruhu spojeného s výzkumnými otázkami 4 a 5 (výkon profese, zázemí na pracovišti). Takto se odlišnosti mezi pracovišti ztrácejí mezi ostatními poznatky. Jistě to ale může autorka udělat v publikačním výstupu (např. v časopise Pedagogicko-psychologického poradenství, jehož znovuoobnovení je v současné době řešeno).

Po obsahové stránce najdeme mezi výsledky obligátní témata – např. stesk po větší praktické přípravě studia. Škoda, že není v diskusi tato otázka více srovnána s podstatou psychologie jako profesního oboru, ve kterém je praktická příprava více směřována až do období nástupu do profese, což je podpořeno vedením zkušeným kolegou, vzděláváním začínajícího a supervizemi (tj. model 3+ 2+ 1). Má však i mnoho zajímavých, až vyzývacích témat, např. genderové rozměry tématu.

Po stránce formální nemám žádné větší připomínky, než že se se doporučuje nepodtrhávat v textu, nýbrž používat tučné písmo nebo kurzívy. Autorka pracuje s literaturou korektně, text je na dobré jazykové úrovni.

Doporučuji práci k obhajobě, podněty jsou brány spíše jako náměty pro další práci na využití dosažených dat, celkově považuji bakalářskou práci za smysluplnou, odpovídající nárokům na bakalářské práce a oceňuji ji. Proto ji také doporučuji k obhajobě. Mohla by autorka alespoň pro obhajobu provést srovnání dosažených výsledků právě mezi pracovišti?

Dr. Anna Kucharská, Ph.D.

V Praze dne 14.5.2014